

Izjava gosp. Bakkerera i gosp. Galca o Republici Hrvatskoj
Sastanak Izvršnog odbora
2. lipnja 2009.

Prvi prioritet Hrvatske u posljednjih nekoliko godina bila je provedba dalekosežnih administrativnih, socijalnih i ekonomskih reformi u cilju ostvarenja optimalnih koristi od procesa pridruživanja europskim integracijama. U području trgovine i investicija ovaj proces već nekoliko godina dobro napreduje, a prva prekretnica u političkoj integraciji dogodila se u travnju 2009. kad je Hrvatska postala punopravna članica NATO-a. Hrvatske vlasti naporno rade kako bi do kraja ove godine dovršile preostale zakonske reforme u sklopu nastavka pregovora o pristupanju EU te pripremile njihovu buduću provedbu u praksi.

Hrvatske vlasti pridaju veliki značaj nastavku suradnje s Međunarodnim monetarnim fondom. Razgovori koje su vodile s timom koji je predvodio gosp. Arvanitis tijekom konzultacija u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a s Republikom Hrvatskom bili su konstruktivni i plodni. Hrvatske vlasti pozdravljaju detaljnu analizu članova Misije i načelno se slažu s njihovom procjenom.

Gospodarski rezultati i izgledi

Globalna financijska i ekonomska kriza počela je utjecati na Hrvatsku u posljednjem tromjesečju 2008. Kratkotrajni pad depozita kod banaka, naglo povećanje tržišnih mjera kreditnog rizika države te iznenadni deprecijacijski pritisci pojavili su se ubrzo nakon propasti investicijske banke Lehman Brothers, kao posljedica negativnog šoka na povjerenje štediša i ulagača. Opseg i potencijalni negativni učinci ovih događaja uspješno su obuzdani nizom brzih i odlučnih mjera vlasti, što su istaknuli i članovi Misije.

Preljevanje negativnih učinaka krize na realni sektor bilo je relativno ograničeno u 2008., premda je smanjenje privatne potrošnje u četvrtom tromjesečju snizilo prosječan rast BDP-a na godišnjoj razini na samo 2,4 posto (u usporedbi s 5,5 posto u 2007.). Isto tako, zbog snažnog rasta cijena robe na svjetskim tržištima početkom godine prosječna godišnja stopa inflacije mjerena indeksom potrošačkih cijena dosegla je 6,1 posto, što je njezina najviša razina u deset godina. Istodobno je nastavljeno sporo ali ustrajno pogoršanje dugoročnih vanjskih neravnoteža Hrvatske, te je deficit tekućeg računa platne bilance dosegnuo 9,4 posto, a inozemni dug 82,9 posto BDP-a na kraju godine. Odgovor fiskalne politike na ova kretanja bio je pravodoban i primjeren, što potvrđuju i članovi Misije, te je manjak proračuna opće države iznosio 0,9 posto BDP-a u 2008.

Visokofrekventni pokazatelji ukazuju na daljnje značajno pogoršanje izgleda za gospodarski rast u 2009. jer su ulaganja i izvoz teško pogođeni krizom, a privatna potrošnja i dalje je slaba. Osim toga, javna potrošnja i ulaganja morat će se obuzdati budući da sadašnji uvjeti financiranja ostavljaju vrlo malo, ako uopće, prostora za protucikličnu politiku. Prema osnovnom scenariju može se očekivati da će BDP ostvariti realan pad od 3-4 posto te da će se trend smanjenja nezaposlenosti prekinuti. Isto tako, u kratkoročnom razdoblju, inflacija je tek sekundarni razlog za zabrinutost, a deficit robne razmjene trebao bi se smanjiti. Ove projekcije još uvijek podliježu neuobičajenom stupnju neizvjesnosti budući da ovise o inozemnim čimbenicima. Ti će čimbenici utjecati na važne prihode od turizma kao i na

dostupnost i troškove inozemnog financiranja u predstojećem razdoblju, koji su oboje od ključne važnosti za pokrivanje potreba platne bilance.

Fiskalna politika

Hrvatske vlasti bile su uspješne u provođenju fiskalne konsolidacije u posljednjih nekoliko godina: manjak proračuna opće države smanjen je s 3,4 posto BDP-a u 2004. na 0,9 posto u 2008., a udio javnog duga u BDP-u smanjen je s 37,9 na 33,5 posto u istom razdoblju. Ipak, vlasti su svjesne da je potrebno jače obuzdati tekuće rashode kako bi se ostvario i kratkoročni cilj uravnoteženja proračuna do 2011. i srednjoročni cilj smanjenja uloge države u gospodarstvu i učvršćivanja održivosti javnih financija. Predanost vlasti ovim ciljevima ponovno je potvrđena u travnju 2009. kad je donesen rebalans proračuna koji obuhvaća široki raspon rezanja rashoda, a kojemu je cilj manjak proračuna opće države od 1,6 posto BDP-a u 2009.

Rebalans proračuna obuhvaća značajno smanjenje tekućih rashoda, uključujući i vraćanje plaća u javnim službama na razinu na kojoj su bile prije nedavnog povećanja. Rebalansom su istodobno predviđeni nepromijenjeni ili neznatno veći rashodi koji se odnose na najranjivije socijalne kategorije te na korporativne sektore koji su posebice snažno pogođeni krizom. Hrvatske vlasti tvrde, a članovi Misije se slažu, da je rebalansom proračuna postignuta prava ravnoteža između ograničenog fiskalnog prostora i potrebe da se zaštite najugroženiji i podrže najteže pogođeni dijelovi gospodarstva. Hrvatske su se vlasti isto tako obvezale da će poduzeti kombinaciju dodatnih rezanja troškova, odgađanja investicija i rebalansa proračuna u slučaju da se osnovni fundamenti dodatno pogoršaju.

Gledajući prema budućnosti, planirana fiskalna konsolidacija u srednjoročnom razdoblju dobit će dodatnu podršku od niza zakonskih i administrativnih mjera koje su provedene u prošloj godini ili se trenutačno provode kako bi se poboljšao sustav upravljanja javnim financijama. Donesen je novi zakon o proračunu, kojim se predviđa trogodišnji proračunski okvir te provedba sofisticiranih zaštita od fiskalnih rizika. Osobni (porezni) identifikacijski broj, koji je u upotrebi od siječnja 2009., pomaže boljem usmjeravanju socijalnih naknada i borbi protiv korupcije, porezne utaje i pranja novca. Uspješno je pokrenuta sveobuhvatna reforma socijalne zdravstvene zaštite s ciljem djelomične naplate troškova. Vlasti su se također obvezale da će nakon 2011. preispitati djelotvornost provedenih reformi mirovinskog sustava u stvaranju dobre osnove za dugoročnu financijsku održivost socijalnih mirovina, što je važan cilj za koji se zalažu članovi Misije.

Monetarna politika

Monetarna politika godinama je bila usmjerena na održavanje uglavnom stabilnog nominalnog tečaja – takva se monetarna politika pokazala dobrom za malo otvoreno i visoko euroizirano hrvatsko gospodarstvo. Uz snažno zauzdavanje inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena, Hrvatska narodna banka (HNB) je od 2003. godine bila usredotočena na proaktivno smanjenje vanjskih ranjivosti. Zbog nepostojanja funkcionalnog kamatnog raspona, HNB je pribjegao nizu izravnih, protucikličnih monetarnih i bonitetnih mjera. Sveukupno gledajući, provedenim mjerama ostvareni su značajni rezultati u razdoblju između 2003. i 2008. godine, a rast kredita banaka u Hrvatskoj je bio znatno manji nego u usporednim zemljama. Isto tako, te su mjere značajno smanjile stupanj financijske euroizacije i potaknule većinu banaka da dodatno povećaju kapitalnu i likvidnosnu zaštitu. Zbog toga je financijski sustav u trenutku ulaska u globalnu financijsku krizu imao snažnu poziciju.

Odgovor HNB-a na prvi val globalnog financijskog kraha bio je osigurati likvidnost banaka i istodobno očuvati stabilnost nominalnog tečaja. Ukinuta je granična obvezna pričuva na inozemno zaduživanje banaka, spuštена je stopa minimalno potrebnih likvidnih deviznih potraživanja, a opća je pričuva smanjena i modificirana, što je sve zajedno značajno povećalo deviznu likvidnost banaka. Istodobno je domaća likvidnost bila primjereno ograničavana razboritom upotrebom diskontnih poslova i redovitih tjednih repo operacija s bankama. Do kraja travnja, kad se tržišno povjerenje ponovno uspostavilo, stabilizirali su se i nominalni tečaj i kratkoročne kamatne stope povezane s repo stopom.

HNB u budućnosti namjerava nastaviti politiku čvrstog upravljanja nominalnim tečajem kune prema euru kako bi očuvao povjerenje u financijski sustav, obuzdao sistemske bilančne rizike i spriječio ponovnu pojavu uvezene inflacije i inflacijskih očekivanja. Središnja banka također je spremna brzo djelovati u slučaju da dođe do daljnjeg povlačenja depozita ili repatrijacije dobiti koji bi ugrozili pozicije kapitala sistemski važnih banaka. U slučaju da nedavno uspostavljena stabilnost tečaja i kamatnih stopa potraje, a inflacija ostane na silaznoj putanji, HNB će se u kratkoročnom razdoblju usredotočiti na održavanje ravnoteže između financijske stabilnosti i rizika da dođe do kreditnog sloma, kao što su predložili članovi Misije. U vezi s tim središnja će banka također tražiti potporu fiskalne politike kako bi se izbjegla mogućnost da država istisne privatni sektor s domaćeg financijskog tržišta. U tom je smislu država već ostvarila ključni pokazatelj kad je 27. svibnja uspješno plasirala euroobveznice, po prvi put posljednjih pet godina.

Hrvatske vlasti u potpunosti se slažu s članovima Misije da ovakav izbor monetarne politike podrazumijeva snažnu prilagodbu fiskalnog i privatnog nefinancijskog sektora u kratkoročnom razdoblju, potpomognutu bržom provedbom strukturnih reformi kako bi se povećalo povjerenje javnosti u financijski sustav u kratkoročnom razdoblju, odnosno povećala konkurentnost gospodarstva u srednjoročnom razdoblju. Isto tako, hrvatske vlasti slažu se s procjenom članova Misije da dugotrajne vanjske neravnoteže Hrvatske također odražavaju strukturne nedostatke, posebice u sektoru međunarodno razmjenjivih dobara, a da nema uvjerljivih dokaza o neusklađenosti realnog tečaja.

Strukturne reforme

Značajan napredak postignut je u reformama usmjerenim k poboljšanju sveukupnog poslovnog okružja: 1) ojačani su administrativni kapacitet i uloga Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja; 2) uspostavljeni su ili se uspostavljaju elektronički registri nacionalnih propisa, neporeznih prihoda države te primatelja socijalnih naknada i državne pomoći i 3) dodatno su pojednostavljeni postupci registracije poduzeća. I, što je najvažnije, postignut je daljnji napredak u smanjenju broja neriješenih sudskih sporova, te je donesena strategija reforme pravosuđa u razdoblju od 2008. do 2011. usmjerena na povećanje sveukupne kvalitete i brzine sudskih postupaka. S tim u vezi, donesena je nova antikorupcijska strategija, te je naglo porastao broj istraženih i brzo procesuiranih istaknutih slučajeva.

Nažalost, globalna financijska kriza negativno je utjecala na brzinu procesa privatizacije velikih poduzeća u državnom vlasništvu u sektorima željezničkog prometa i brodogradnje koja posluju s gubicima. Ipak, vlasti revno rade kako bi ostvarile svoj navedeni cilj da do kraja 2009. izađu iz vlasničke strukture preostalih poduzeća u ova dva sektora. Vlada također razmatra mogućnosti za privatizaciju poduzeća koja su još u državnom portfelju.

Sveukupno gledajući, usprkos brojnim složenim i sveobuhvatnim reformama koje su provedene tijekom prošle godine ili će biti provedene u 2009., njihov potpuni učinak na gospodarstvo osjetit će se tek s vremenskim odmakom. Zbog toga bi hrvatske vlasti željele upozoriti da se prilikom procjenjivanja napretka u strukturnim reformama u Hrvatskoj ne treba oslanjati na sintetičke pokazatelje poslovnog okružja.